

Lille vandværk løser stort problem

I Danmark er tusindvis af vandværker andelsselskaber, hvor forbrugerne selv kan vælge bestyrelsen. Det giver både mulighed for hurtigt at afprøve nye løsninger og risiko for udsving i priserne. Hos et vandværk i Hedehusene har de oplevet begge dele.

TEKST: BINE IVERSEN | FOTO: JEPPE CARLSEN

Her kan du se din vandpris

Priserne på vand varierer ganske meget i Danmark. Ikke bare på tværs af landet, men også inden for det samme lokalområde.

Det skyldes blandt andet, at vandprisen typisk er sammensat af et fast bidrag og et variabelt bidrag for henholdsvis drikkevand og spildevand. Du betaler altså både for det rene vand, du får ind i boligen, og for det spildevand, din husstand leder ud i kloakken.

Der er mellem 2.300 og 2.400 vand-selskaber, der leverer rent drikkevand til borgerne og ca. 100 spildevandsselskaber, der renser spildevandet, inden det ledes videre.

Du kan selv finde vandprisen for dit lokalområde på dette digitale kort: danva.dk/vandprisaadanmarkskort

Der er masser af vand i den danske undergrund, men nogen skal jo hente det op og få det ud til vores vandhaner. I en stationsby vest for København er det Hedehusene Østre Vandværk, forkortet HØV, der løser den opgave.

Poul-Henrik Larsen er bestyrelsesformand i HØV, der ligesom cirka 2.000 andre vandværker i Danmark er et andelsselskab ejet af værkets kunder. Det er imidlertid ikke kun ejerformen, mange vandværker har til fælles. De slås også ofte med de samme problemer med forurening af grundvandet. I 2021 fik HØV netop sådan et problem. Vandet i deres boreringer havde et for højt indhold af PFAS, en gruppe stoffer, der mistænkes for at være kræftfremkaldende. PFAS har sandsynligvis været i grundvandet i mange år, men i 2021 sænkede Miljøstyrelsen grænsen for, hvor højt indholdet må være.

I Hedehusene betød det, at vandværket ikke længere kunne bruge grundvand, kaldet råvand, fra sine egne boreringer.

KOKOSNØDDER HJALP

– Vi blev derfor nødt til at importere vand fra et nabovandværk, hvilket kostede mange penge, fortæller Poul-Henrik Larsen.

Det var penge, som HØV ellers skulle bruge på at renovere gamle vandrør og skifte dem ud med nye, så beboerne i vandværkets område slap for brud på rørene. Nu var der ikke længere råd til renovering. Men fordi HØV er et andelsselskab, har bestyrelsen mulighed for selv at prøve idéer af. Også når det er nogle, der kan lyde lidt usædvanlige for et vandværk. I dette tilfælde kokosnødder.

– Løsningen blev at sætte et pilotforsøg i gang med aktivt kul for at se, om det kunne rense råvandet, fortæller Poul-Henrik Larsen.

Aktivt kul er i denne sammenhæng et andet ord for granulat af forkullede skaller fra kokosnød.

– Kullet har den egenskab, at det binder mange stoffer, for eksempel PFAS, så stofferne så at sige sidder fast i kullet i stedet for at være opløst i vandet. Det er effektivt ved mange typer

forurening, og på vores vandværk fjerner det nu også PFAS, fortæller Poul-Henrik Larsen, mens han viser Bolius det synlige tegn på succes: et anlæg, der renser vand med netop den metode, bestyrelsen i HØV har udviklet.

– Vores data viste, at pilotanlægget sænkede indholdet af PFAS i råvandet til under grænseværdien. Så vi sendte en ansøgning til myndighederne med vores resultater og bad om tilladelse til at lave et fuldskala-anlæg. Det fik vi lov til, siger bestyrelsesformanden.

Nu er det igen HØV's egne borer, der leverer vand til værket i Hedehusene. Før vandet kan strømme ud ad hanerne i folks hjem, er råvandet gennem en behandling på vandværket. Ud over en tur forbi de forkullede kokosnødde-skaller bliver vandet iltet og belyst med uv-stråling, der fjerner bakterier.

FORBRUGERE BETALER

Poul-Henrik Larsen er tilfreds med, at det er lykkedes det lille vandværk at

finde en løsning på PFAS-problemet. Men det har kostet tid og penge.

– Vi har været nødt til at sætte vandprisen op, da det ikke har været helt billigt at lave anlægget til PFAS-rensning. Vi synes, det er urimeligt, at vi som et lille vandværk skal have den udgift, når det ikke er os, der er skyld i forureningen, mener bestyrelsesformanden.

I Hedehusene er kilden til forureningen sandsynligvis en lokal træningsplads for brandfolk. PFAS fandtes nemlig i det skum, som brandmænd gennem årene har brugt til at slukke ild med.

– Hvis du spørger mig, så vil vi gerne have den brandøvelsesplads rensat op for PFAS og derefter lukket. Hvordan kan vi vide, om de stoffer, man i dag bruger til brandskum, ikke om nogle år viser sig at være lige så giftige som PFAS eller måske værre? spørger Poul-Henrik Larsen.

Indtil forureningskilderne stoppes,

Der var for høje værdier af stoffet PFAS i vandet fra vandværket, men i dag bliver vandet rensat.

Granulat fra brændte kokosnødder er med til at rense vandet.

er det op til vandværkerne selv at forsøge at fjerne forureningen fra vandet, før det når forbrugerne. Metoden fra Hedehusene kan sandsynligvis bruges på andre vandværker, men ikke alle, mener Poul-Henrik Larsen. Grundvandet i Danmark er ikke ensartet. Til gengæld er opfindsomheden stor både hos vandværkernes bestyrelser og de forskere, der arbejder med drikkevand:

– Andre steder i landet forsøger man at anvende andre metoder til at rense drikkevandet for PFAS. Der forskes meget i et materiale, der kaldes resin, og det er muligt, at dette materiale vil være det mest effektive og måske også det mest økonomisk interessante i fremtiden. Men det må tiden jo vise, siger Poul-Henrik Larsen fra HØV.

I slutningen af maj har et samlet folketing vedtaget en PFAS-handlingsplan og afsat en pulje på 110 millioner kr., som skal bruges til at rense drikkevand for PFAS. Direktøren i Danske Vandværker Susan Münster siger, at det er positivt, at vandværkerne nu får en nødvendig håndsrækning til at rense vandet.

– Vandværkerne er jo ikke skyld i PFAS-forureninger, men det er dem, der står med problemet og skal finde tekniske løsninger, og der er kun et sted at sende udgifterne hen – nemlig til forbrugerne, siger Susan Münster. ▢